

Brygida Helbig

Bibliografia podmiotowa:

Proza

Pałowa, Wydawnictwo „b1”, Gdańsk 2000.

Anioły i świny w Berlinie! Fikcja literacka, Forma. Księgarnia Autorska, Szczecin 2005.

[Tłum. na j. niemiecki: *Engel und Schweine*, przeł. L. Quinkenstein, s. *Neue Polnische Literatur* t. 4, Freiraum-Verlag, Greifswald 2016].

[*Engel, Schweine und Heiligenscheine*, utwór dram., powst. ok. 2013. Autorska adaptacja opowieści *Anioły i świny w Berlinie*.

Adaptacja pt. Pfannkuchen, Schweine, Heiligenscheine, reż. J. Szarek. Wystawienie: Teatr Studio am Salzuffer – Tadeusz Różewicz Bühne Berlin 2013 i Szczecin 2014 – na scenie Teatru Współczesnego w Szczecinie].

Enerdowce i inne ludzie czyli jak nie zostałem bohaterem, Wydawnictwo Forma. Stowarzyszenie Officyna, Szczecin, Bezręcie 2011 [wyd. 2, 2014].

[Tłum. na j. niem.: *Ossis und andere Leute*, przeł. P. Schulz, współpraca B. Helbig, s. *Neue Polnische Literatur* t. 1, Freiraum-Verlag, Greifswald 2015, wyd. 2, 2016].

[Adaptacja autorska opowiadania *Lieber Rainer* ze zbioru *Enerdowce i inne ludzie*: słuchowisko *Rainer i Elżbieta*, reż. H. Rozen, Polskie Radio 2009].

Niebko, Grupa Wydawnicza Foksal, Warszawa 2013 [wyd. 2, 2016]

[Tłum. na j. niem.: *Kleine Himmel. Romam*, przeł. N. Buschhorn, współpraca B. Helbig, Klak Verlag, Berlin 2019].

Inna od siebie, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 2016.

[Adaptacja teatralna łącznie z I. Filipiak, *Księga Em* pt. *Maria K.*, scen. A. Bresler we współpracy z zespołem Kolektyw Kobietostan, reż. A. Bresler. wystawienie: Wrocław, Kolektyw Kobietostan oraz grupa teatralna Impro z Zakładu Karnego w Krzywańcu (w Instytucie Grotowskiego, Sala Teatru Laboratorium) 2018].

Helbig B., Helbig J., *W imię matki i córki. Fikcja autobiografizowana*, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 2025.

Poezja

Wiersze Jaśminy, Mordellus Press, Berlin 1997.

Hilfe, pośl. P. Michałowski, Wydawnictwo Forma. Stowarzyszenie Officyna, Szczecin, Bezręcie 2010.

Publikacje naukowe [wybór]:

„Paluba” Karola Irzykowskiego. Konstrukcja i psychologiczna koncepcja powieści, Ruhr-Universität, Bochum 1990.

New-Age-Diskurs in der polnischen Literaturwissenschaft, Literaturkritik und Lyrik der 70er und 80er Jahre. Rekonstruktion eines Weltbildes, s. *Slavistische Beiträge*, t. 328, Verlag Otto Sagner, München 1995.

Ein Mantel aus Sternenstaub. Geschlechtstransgress und Wahnsinn bei Maria Komornicka, Books on Demand, Norderstedt 2005.

[Zaktualizowana wersja polska: *Strącona bogini. Rzecz o Marii Komornickiej*, przeł. K. Długosz, B. Helbig-Mischewski, K. Pukański, Universitas, Kraków 2010.]

Przekłady [wybór]:

Łukosz, J., *Heinrich von Kleist - Gestalt eine Tragödie*, przeł. B. Helbig-Mischewski, Justina Mischewski, „Germanica Wratislaviensia” 2007 nr 127, s. 23-33.

Ritz G., *Autobiografia jako alternatywa*, „Autobiografia: literatura, kultura, media” 2013 nr 1, s. 95-98.

Redakcje:

Neue Geschichten aus der Pollakey. Anthologie zeitgenössischer polnischer Prosa, red. B. Helbig-Mischewski, K.M. Załuski, J. Arlt, Wydawnictwo „b1”, Jestetten 2000.

Fährmann grenzenlos. Deutsche und Polen im heutigen Europa, red. B. Helbig, G. Matuszek, Georg Olms Verlag, Zürich 2008.

Migrantenliteratur im Wandel. Junge Prosa mit (nicht nur) polnischen Wurzeln in Deutschland und Europa, red. B. Helbig-Mischewski, M. Zduniak-Wiktorowicz, Leipziger Universitätsverlag GmbH, Leipzig 2016.

Antologie [wybór]:

Antologia współczesnych polskich opowiadań, red. A. Skrendo, Wydawnictwo Forma. Stowarzyszenie Literackie Forma, Szczecin, Bezręcie 2008.

Antologia współczesnych polskich opowiadań, red. P. Nowakowski, A. Sroka Wydawnictwo Forma. Stowarzyszenie Literackie Forma, Szczecin, Bezręcie 2011.

Napisane w Niemczech. Antologia/Geschrieben in Deutschland. Anthologie, wybór i wstęp P. Piaszczyński, K.M. Załuski, b1 – IGNIS, Jestetten – Verl. Köl 2000.

Orkestru iza leđa. Antologija poljske kratke priče, oprac. i przedmowa I. Vidović Bolt, D. Nowacki, Naklada MD, Zagreb 2001.

Dzieciństwo w Polsce – dzieciństwo w Niemczech. Proza i poezja / Kindheit in Polen – Kindheit in Deutschland. Prosa und Gedichte, red. H. von der Haar, Verlag Heidi Ramlow, Berlin 2015 (wyd. 2: tamże 2016; wyd. 3: Kulturmaschinen Verlag, Fryburg 2022).

Bibliografia przedmiotowa:

Monografie, artykuły, recenzje:

- Bajkowska K., *Sukcesy i klęski życia emigracyjnego na podstawie książki Brygidy Helbig „Anioły i świnie w Berlinie”*, w: *Konfrontacje kultury współczesnej*, red. M. Balkan, M. Mager, N. Oborska, Instytut Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2015, s. 97-106.
- Bednarska-Kociołek Joanna, *„Tatuś, skąd masz takie dziwne nazwisko?”. Pytania o tożsamość w powieści „Niebko” Brygidy Helbig*, „Tygiel Kultury” 2015 nr 1, s. 185-188.
- Cembrowska J., *W kręgu powtórzeń*, „FA-art” 2001 nr 1, s. 69-71.
- Cytadelski T., *To tylko chwila, więc ją złap*, „Nowe Książki” 2010 nr 8, s. 70-71.
- Czapliński P., *Polka do zjedzenia w Niemczech*, „Gazeta Wyborcza” 2005 nr 295, s. 12.
- Czapliński P., *W poszukiwaniu dojrzałości*, „Pogranicza” 2006 nr 1, s. 81-88.
- Darska B., *Ciało do zapamiętania. Kobiecte historie intymne na przykładzie powieści Grażyny Plebanek „Dziewczyny z Portofino” i Brygidy Helbig „Pałowa”*, „Media, Kultura, Komunikacja Społeczna” 2010 nr 6, s. 15-22.
- Dunin-Wąsowicz P., *Pośredniczka*, „Lampa” 2011 nr 7-8, s. 89.
- Dzika-Jurek K., [nota *W imię matki i córki*], „Nowe Książki” 2025 nr 4, s. 16.
- Galant A., *Nosiciele granic*, „Pogranicza” 2012 nr 2, s. 17-20.
- Galant A., *Pogranicza Brygidy Helbig*, „Przegląd Uniwersytecki. Pismo Uniwersytetu Szczecińskiego” 2012 nr 7-9, s. 38-39.
- Iwasiów I., *Dziewczynki ze śródmiejskich szkół. (Wprowadzenie do wieczoru autorskiego Brygitty Helbig-Mischewski)*, „Pogranicza” 2003 nr 2, s. 53-57, przedruk w: *Piastów 75*, red. J. Eysymont, P. Krupiński, K. Niewręda, 13 Muz, Szczecin 2005, s. 37-40.
- Iwasiów I., *Głębokie kopanie*, „Gazeta Wyborcza” 2014 nr 204, s. 15.
- Iwasiów I., *Sztuką na sztukę*, „Tygodnik Powszechny” 2017 nr 11, dod. „Książki w Tygodniku” nr 1-3, s. 27.
- Iwasiów I., *Trzy podróże i kilka epizodów. Lubeka-Frankfurt-Greifswald... i kilka lektur*, „Pogranicza” 2000 nr 5, s. 123-132.
- Iwasiów S., *Brygida Helbig: „Wszystko jest w porządku, es is korrekt, jestem w domu”* w: tenże, *Reprezentacje Europy w prozie polskiej XXI wieku*, PPH Zapol Dmochowski Sobczyk, Szczecin – Zielona Góra 2013, s. 257-274.
- Iwasiów S., *„Skąd się wzięła ta zabawa, nie wiadomo”. „Niebko” Brygidy Helbig jako przykład narracji polsko-niemieckiej* w: *Doświadczenie (po)granicza*, red. P. Wolski, PWN, Warszawa 2014, s. 81-96.

Janachowska-Budyk M., *Między Wschodem a Zachodem. Obraz Szczecina w powieściach "Biała Rika" Magdaleny Parys i "Niebko" Brygidy Helbig*, „Studia Niemcoznawcze” 2019 [b nr], s. 427-437.

Jasnowski P., *Zabawa w niebko, czyli opowieść o scalaniu tożsamości*, „Twórczość” 2015 nr 3, s. 106-108.

Jasnowski P., *Mozaika pamięci*, „Chimera” 2014 nr 7-8, s. 120.

Jokiel M., *Literarische Übersetzung zwischen Autotranslation und Neuschöpfung: Brygida Helbig's „Niebko” kontra „Kleine Himmel”*, „Kwartalnik Neofilologiczny” 2020 z. 3, s. 389-405.

Karwowska B., *Die Privatdozentin*, „Pogranicza” 2011 nr 3, s. 99-101.

Karwowska K., *„Wypędzeni do raju”. Portret własny późnych przesiedleńców z Polski w literaturze polskiej w Niemczech*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2016 [dot. m.in. B. Helbig].

Konopczyńska-Tota E., *Saga czy nieklasyczna powieść rodzinna?*, w: *Literatura w Szczecinie 1945-2025. Książki siedemdziesięciolecia*, red. S. Iwasiów, J. Madejski, P. Wolski, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2016, s. 275-288.

Kosińska A., *Przerznąć drzewo piłą*, „Dekada Literacka” 2002 nr 5-6, s. 118-120.

Kozioł P., *Tłok uczuć pod żebrami*, „Lampa” 2010 nr 6, s. 46-47.

Krzyżanowski J., *Zapiski niemarginalne*, „Kurier Szczeciński” 2010 nr 126, dod. „Cztery Strony” nr 21, s. 2.

Lichtblau K., *Brygida Helbig: tożsamość na granicy*, „Tygiel Kultury” 2015 nr 1-6, s. 181-184.

Lichtblau K., *Pogranicze człowieka*, „Elewator” 2014 nr 1, s. 168-170.

Madejski J., *Odchudzanie formy*, „Pogranicza” 2010 nr 4, s. 129-131.

Matuszek-Stec G., *Powieść o Marii Komornickiej*, „Topos” 2017 nr 3, s. 148-149.

Matuszek G., *O Marii Komornickiej językiem naukowym i literackim (Brygidy Helbig i Izabeli Filipiak)*, w: *Kobieta w oczach kobiet. Kobiecte (auto)narracje w perspektywie transkulturowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2019, s. 15-26.

Matuszek G., *Strącona bogini – Inna od siebie*, „Teksty Drugie” 2017 nr 5, 209-218.

Mayer M., *Przekroczmy słowa próg!*, „Fraza” 2001 nr 1-2, s. 318-320.

Michałowski P., *Akcje ratunkowe wiersza*, w: B. Helbig, *Hilfe*, Wydawnictwo Forma. Stowarzyszenie Oficyna, Szczecin, Bezrzecze 2010, s. 57-59.

Miłobędzka K., *W żywiole uczuć i języka – „Pałowa”*, „Twórczość” 2001 nr 6, s. 122-124.

- Nowacki D., *Blisko siebie. O prozie artystycznej Brygidy Helbig*, w: *Skład osobowy. Szkice o prozaikach współczesnych*, cz. 3, red. A. Nęcka, D. Nowacki, J. Pasterska, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2019, s. 59-75.
- Nowacki D., *Dyptyk berliński*, „Fa-art” 2005 nr 2-3, s. 131-134.
- Nowacki D., *Każdy był trzynastoletnią dziewczynką...*, „Kresy” nr 1-2, s. 163-166.
- Nowacki D., *Zaokrąglona saga Brygidy Helbig*, „Gazeta Wyborcza” 2013 nr 287, s. 19.
- Nowacki D., *Zapalki na zakręcie*, „Śląsk” 2025 nr 6, s. 60.
- Orski M., *Jestem progiem nie do przekroczenia...*, „Przegląd Powszechny” 2011 nr 10, s. 159-161.
- Orski M., *Jestem zza Bugu i jestem znad Renu*, „Nowe Książki” 2014 nr 4, s. 88-83.
- Pekaniec A., *Opowiedz mi naszą/swoją historię. (Niepotrzebne skreślić?)*, „Nowa Dekada Krakowska” 2014 nr 5, s. 226-230.
- Pietrusiewicz J., *Kobiecość na wygnaniu*, „Zadra” 2000 nr 4, s. 55.
- Prüfer N., *Niemcy*, „Twórczość” 2025 nr 4, s. 152-156.
- Rosiński C., *Teraźniejszość Hobbitów*, „Odra” 2014 nr 7-8, s. 121-123.
- Sidowska K., *Polski specjał w niemieckim menu*, „Tygiel Kultury” 2012 nr 4-6, s. 50-56.
- Sierocińska R., *Na skrzydłach kielbasy*, „Nowe Książki” 2006 nr 1, s. 26-27.
- Skucha M., *W spodniach czy w spódnicy?*, „Nowa Dekada Krakowska” 2017 nr 3, s. 123-126.
- Sobolczyk P., *Novel trouble*, „Opcje” 2017 nr 3-4, s. 105-107.
- Stelingowska B., *Jeśli chcesz mnie zrozumieć, chociaż przez chwilę bądź mną. Transgresja Komornickiej. Metamorfoza Helbig*, „Literaturoznawstwo” 2016 nr 10, s. 169-172.
- Szaruga L., *Moabit Hilton i okolice*, „Pogranicza” 1998 nr 2, s. 121-122.
- Szelega A., *Wielka Mary*, „Elewator” 2017 nr 2, s. 155-157.
- Szybowicz E., *Fochy odmienia*, „Gazeta Wyborcza” 2016 nr 270, s. 25.
- Śnieg S., *Gisela Stopa w szponach życia*, „Lampa” 2005 nr 11, s. 73.
- Trepte H.-Ch., *Powroty do przeszłości. O śladach rodzinnych w niemieckojęzycznej literaturze (nie tylko) polskiego pochodzenia*, „Transfer. Reception Studies” 2019 t. 4, s. 77-91.
- Uniłowski K., *Anna Maria smutną ma twarz...*, „FA-art” 2001 nr 1, s. 49-52, przedruk w: tenże, *Koloniści i koczownicy. O najnowszej prozie i krytyce literackiej*, Universitas, Kraków 2002, s. 84-94.
- Wieczyński Ł., *Niezwykła podróż Brygidy Helbig*, w: *Poszerzamy horyzonty. Monografia t. 20*, cz. 1, red. M. Bogusz, M. Wojcieszak, P. Rachwał, Wydawnictwo Mateusz Weiland Network Solutions, Słupsk 2020, s. 497-501.
- Wnuk G.E., *Inna od siebie” i innych*, „Nasz Powiat” 2017 nr 3, s. 20-21.

Zduniak M., „*Napiętnowani marzeniami*”, czyli postkolonialności polsko-niemieckie, „Polish Migration Review”/”Polski Przegląd Migracyjny” 2024/2025 nr 9, s. 72-78.

Zduniak M., „*Straszenie Niemcem*” w polskiej literaturze najnowszej, „Rocznik Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu” 2024 t. 14, s. 55-69.

Zduniak-Wiktorowicz M., *NRD for rent*, „Nowe Książki” 2011 nr 9, s. 48.

Zduniak-Wiktorowicz M., *O systemach wartości, zaangażowaniu i objaśnianiu Niemcom kryzysowej Polski przez polsko-niemieckie pisarki z Berlina – Brygidę Helbig-Mischewski i Emilię Smechowski*, „Porównania” 2021 nr 3, s. 251-271.

Zduniak-Wiktorowicz M., „*Po matce Kresy, po ojcu Galicja, po rodzicach Szczecin*”. *Bohaterowie polskiej i niemieckiej prozy oraz ich autoetnografie (na przykładzie twórczości Brygidy Helbig i Hansa-Ulricha Treichela)*, w: *Region a tożsamości transgraniczne. Literatura. Miejsca. Translokacje*, red. D. Zawadzka, M. Mikołajczak, K. Sawicka-Mierzyńska, Universitas, Kraków 2016, s. 273-288.

Zduniak-Wiktorowicz M., *Poromantyczna opowieść emigrancka Brygidy Helbig*, w: *Wobec romantyzmu... Książka zbiorowa*, red. J. Klaus-Wartacz i in., Wydawnictwo „Poznańskie Studia Polonistyczne”, Poznań 2007, s. 103-111.

Zduniak-Wiktorowicz M., *Współczesny polski pisarz w Niemczech – doświadczenie, tożsamość, narracja*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2010 [o Helbig rozdz. 3: *Brygida Helbig – Polka w Berlinie*, s. 105-127].

Schmidt M., *Metahistorische Familienromane aus dem deutsch-polnischen Grenzraum. Sabrina Janeschs "Katzenberge" und Brygida Helbigs "Kleine Himmel"*, w: *Literatur und Kultur zwischen West und Ost. Imagination, Kommunikation und Wahrnehmung in regionalen Kulturräumen. Festschrift für Paul Martin Langner zum 65. Geburtstag*, V&R unipress, Göttingen 2020, s. 149-160

Strony www:

Brygida Helbig [strona autorska on-line], <https://brygidahelbig.de/pl/o-mnie/> [dostęp: 14.05.2026].

Brygida Helbig, https://pomeranica.pl/wiki/Brygida_Helbig

Kowalczyk J.R., *Brygida Helbig, „Enerdowce i inne ludzie”*, <https://culture.pl/pl/dzielo/brygida-helbig-enerdowce-i-inne-ludzie> [dostęp: 04.08.2026]

Lipczak A., *Brygida Helbig, „Niebko”*, <https://culture.pl/pl/dzielo/brygida-helbig-niebko> [dostęp: 04.08.2026].

Skalska W., *Brygida Helbig, „Hilfe”*, <https://www.latarnia-morska.eu/pl/port-literacki/437-qhilfeq-brygidy-helbig> [dostęp: 14.05.2026].

Stefanek M., *Brygida Helbig*, *Porta Polonica*, <https://www.porta-polonica.de/pl/atlas-miejsc-pami%C4%99ci/brygida-helbig?page=2#body-top> [dostęp: 14.05.2026]

Tyszkiewicz B., *Helbig Brygida*, w: *Polscy pisarze i badacze literatury XX i XXI wieku*, <https://pisarzeibadacze.ibl.edu.pl/haslo/5068/helbig-brygida#3675117226495513365> [dostęp: 7.05.2026].

Urbaniak M., *W poszukiwaniu tożsamości*, „ArtPapier” 2013 nr 21, <https://artpapier.com/index.php?page=artykul&wydanie=187&artykul=4034> [dostęp: 4.04.2026].

Vincenz de J., *Matka i córka. Niecodzienna Para pisarska*, <https://www.onet.pl/informacje/deutsche-welle/matka-i-corka-niecodzienna-para-pisarska/rwlevrz,0666d3f1> [dostęp: 15.07.2026].

Autorka hasła: Agata Paliwoda